

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies nonus et decimus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1925

De S. Michaele Martyre Alexandriae Commentarius Praevius

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72556](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72556)

liturgiam
celebrat

τῆ μυστικῇ θυσίᾳ τελευταίαν ἀποδοῦναι βουλό-
μενος, αἰτήσας προσφορὰν, καὶ σύνεγγυς τῆς
κλήνης αὐτοῦ παρετοιμασμένοι τράπεζαν, ἀνα-
στάς κἀντέθεν τῆ προθυμίᾳ ὡννόμενος καὶ τὰ
τῆς ἱεροσύνῃς ἀμφιασθεῖς περιβόλαια, μετὰ
πολλῶν τῶν δακρύων τὴν φοβερὰν καὶ ἀναί-
μακτον τῆς μυστικῆς θυσίας ἀναπέμφας προσ-
κύνησιν τῆ παγαγία Τριάδι, ἣ καθαρώς καὶ λε-
λάτρευκεν, ἣ καὶ ποθήσας τῆ νεκρώσει τοῦ
σώματος, ταύτης ταμείον καθαρὸν τε καὶ ἄσυ-
λον ἐχορήματισε, μετὰ τὴν τρίτην ἡμέραν τὴν
ψυχὴν ἐναπέθετο, κατατεθείς ἐνδόξως ἐν τῇ
ἐδαγῆ καὶ περιφανεστάτῃ μονῇ τῶν Στουδίου

et post
triduum
moritur.Lucas
S. Blasii
discipulus.

26. Ταῦτα ὡς ἐν πλαξί τῆ σῆ φωταυγεί δια-
ροία ἐγκείμενα παρὰ τῆς ἱεράς σου γλώττης
διαγρόντες ἡμεῖς οἱ εὐτελεῖς, ὃ πατέρων ἄριστε

26. — ¹ ὅστις P.

B

Λουκᾶ καὶ τούτου τοῦ ἀοιδίμου πατρὸς μα-
θητὰ προσφιλέστατε, κατὰ τὴν σὴν προτροπὴν
τε ὁμοῦ καὶ παραίνεσιν τῷ ταπεινῷ ἡμῶν λό-
γῳ καθόσον οἶόν τε ἦν διεζωγραφήσαμεν, τὰ
πλεῖω διὰ τὸ προσκορὸς καταλείψαντες· αὐτὸς
δὲ εἰ μὲν εὐροις τι τῶν σοι ἐρασμίων ἐγκεί-
μενον, ἐνχαῖς ἀνταμείβου δῶρον μέγιστον τῷ
πονήσαντι· εἰ δὲ μὴ, σύγγνωθι παρακαλῶ ὡς
συμπαθῆς ποιμὴν καὶ φίλόπαις ἐν ἅπασιν· οὐ
γὰρ δεδύξασται τὸ δεδοξασμένον ἐν τῷ μέρει
τούτῳ κατὰ τὸ λόγιον, πλὴν, ὡς τις ¹ ἔφη σο-
φός, καὶ Θεῶ φίλον τὸ κατὰ δύναμιν. Εἴη δὲ
ταῖς αὐτοῦ εὐπροσδέκτοις προσβείαις τοῦ παρόν-
τος βίου διασωθέντας ἡμῶς τυχεῖν τῶν ἐπηγγελ-
μένων ἀγαθῶν τοῖς ἀγίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ
τῷ κροίῳ ἡμῶν, μεθ' οὗ δόξα τῷ Πατρὶ σὺν τῷ
ἀγίῳ Πνεύματι ἀναπέμπεται νῦν καὶ εἰς τοὺς
αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

VITA

DE S. MICHAELE MARTYRE ALEXANDRIAE

COMMENTARIUS PRAEVIUS

SAEC.
XIII/XIVTheodorus
Metochita

1. S. Michaelis neo-martyris solus quem sciamus meminit Theodorus Metochita ille, qui Andronico II imperatore (1282-1328) magni logothetae munus gessit (1). Hic fuit vir perquam eruditus et in omni genere litterarum exercitatissimus, dictusque a Nicephoro Gregora, qui et in eius obitu orationem seu μονοδίαν habuit (2), βιβλιοθήκη ἔμφυτος (3). In codice bibliothecae Caesariae Vindobonensis Philosphico graec. 95, saec. XIV exarato, servata sunt opera eiusdem rhetorica, seu orationes decem et octo, quarum in re nostra praecipuae sunt: (fol. 303-325) Eἰς τὸν νέον μάρτυρα Μιχαήλ, et (fol. 364-373) Eἰς τὸν ὅσιον Ἰωάννην τὸν νέον (4). Orationis de S. Michaeli, quam nunc primum promimus, apographum habemus ex eodem codice, in Collectaneis Bollandianis, a P. Reinoldo Dehnio exaratum (5). Hoc tamen seposito, usi sumus plagulis photographicis Vindobona acceptis.

de
Michaeli,
recens
Alexandriae
pro
fide necato,

2. S. Michaelis laudatio optime tradita est, paucosque locos praebet qui emendationem postulant. Non ideo tamen plana omnia et perspicua sunt legentibus, cum immoderata verborum copia res non tam illustrare quam obscurare Theodorus satelisse videatur. Haec fere sunt quae de S. Michaeli audientibus ubertim et ornate proponit. Natus est Michael in agro Smyrneni, christianis parentibus. Adulescentulus a barbaris abripitur, captivusque in Aegyptum traducitur, ubi a chri-

stiana fide deficere coactus est et militiae ascriptus Dei tamen gratia animum exagitante, de aeternae salutis periculo sollicitari coeptus est, reque cum christianis eorumque antistite communicata, nefariam Mohammadis seclam relinquere statuit. Interim Alexandriam ab imperatore legati mittuntur; qua occasione Michael sub monachi habitu latens ab improborum manibus evadere tentat. Verum, a proditoribus ad impios iudices delatus, carceris squalorem, inedia, iniurias iterato patitur, et minis blanditisque contemptis, Christum imperterrite confitetur, donec gladio animadvertitur. Tum, mirantibus omnibus qui astabant, auditus est martyr, capite iam abscisso, ore haec verba κῆριε ἐλέησον emittere. Christiani autem certatim concurrerunt ut aliquam eius reliquiarum partem colligerent.

3. Orationem in publico coetu habitam esse e vocibus ὃ παρόντες (6) satis efficitur, et quidem coram imperatore suo (τοῦμοῦ βασιλέως) Andronico, quem ἀτοκράτορων ἄριστον in amplo exordio Theodorus perpetuo interpellat, laudibusque alio loco cumulat (7). Quae narrantur recens gesta sunt; testes enim advocantur legati qui tum Alexandriae commorabantur eorumque comitalus: μαρτυρόμεθα τῶν λόγων τοὺς πρόεβεις καὶ ὅσοι σὺν αὐτοῖς ἄλλοι τηρικαῦτα (8), ii etiam qui Michaelis supplicio interfuerant (9). Non temere νέον μάρτυρα Michaeli in ipso orationis

H. D.

F

(1) KRUMBACHER, *Geschichte der byzantinischen Literatur*, p. 550-54. — (2) *Hist. Byzant.*, X, 2, SCHOPEN, t. I, p. 474-83. — (3) *Ibid.*, VII, 11, p. 272. — (4) *Catal. Gr. Germ.*, p. 35. —

(5) *Cod. Bruxell.*, 18906-12, fol. 18-29^v. *Catal. Gr. Germ.*, p. 224. — (6) *Orat.*, n. 7, p. 675. — (7) *Orat.*, n. 4, p. 672. — (8) *Orat.*, n. 4, p. 673. — (9) *Orat.*, n. 8, p. 676.

lemnate

AUCTORE H. D. *lemmate nuncupal orator. Neomartyres enim graeci vocare solent eos qui, clausa iconomachorum persecutione, a Turcis vel Arabibus pro Christo necati sunt. Ex his non paucos suis fastis ecclesia graeca inscripsit (1). Nostrum tamen Michaellem nec apud*

Synaxaristam qui plurimos e recentioribus illis D-martyribus congregavit, neque in catalogo quem nuper edidit archiepiscopus Chrysostomus Papadopoules reperire contigit (2).

(1) De quibus breviter diximus, *Greek Neomartyrs*, in *The Constructive Quarterly* (New York),

t. IX (1921), p. 701-12. — (2) *Οί Νεομάρτυρες*, Athenis, 1922.

ORATIO DE S. MICHAELE MARTYRE

A. THEODORO METOCHITA

E codice Vindobonensi Philosophico graeco 95 (= V). Cf. Comm. praev. num. 1.

B Εἰς τὸν νέον μάρτυρα Μιχαήλ.¹ Ε

Exordium ad imperatorem. 1. Ἐθαύμασα πολλάκις ἔγωγε κατ' ἔμμαντὸν συννοούμενος καὶ τὸν νοῦν προσέχων τοῖς καθ' ἡμᾶς τούτοις δὴ πράγμασιν· ἐθαύμασα πάντοτε, ὅπως ἄρα πάσης εὐδαιμονίας ὁ χρόνος φορὰν ἡμῖν ἀφθόνως ἔδωκεν ἐπὶ τῆσδε νῦν τῆς τοῦ πάντα χρηστοῦ καὶ θαυμαστοῦ μοι βασιλείως ἡγεμονίας· σὺ γὰρ ἕοικας ὄντως, αὐτοκρατόρων ἀριστε, πάντων ἀγαθῶν ἄνωθεν ἔχειν τῷ βίῳ καὶ ἡμῖν ἀφορμὴ· καὶ σοὶ παρέσχεν ὁ Θεὸς καὶ διὰ σοῦ γε ἡμῖν, ἢ διὰ σὲ μάλιστα, πάντ' ἔχειν εὖ καὶ ὡς ἂν εὐδαίμων τις· καὶ ἴσως ἐννοήσῃς, μόνον λογισμῶν ἐλευθερία πάντ' ἀναπλάττων, βέλτεστα καὶ ἂ μὴ καθάπαξ ἐστὶν ἀντίσιμα μὴδ' ἐν πράγμασιν ἔχει περᾶν· καὶ οὐ λέγω νῦν ἔγωγε, ὃν ἐξ ἀρχῆς καὶ αἰεὶ συνεχῶς ἐξῆς παμπλείστον τε καὶ παντοῖον ἀνάμειθ' ἀποκατὰ τὸν παρόντα βίον ἀνθρώπων ὡς εἶπεν χρηστῶν· καὶ ταῦτα μὲν γὰρ, εἰ δῆποτε καὶ ἄλλοις τισὶ τῶν ἀπὸ τοῦ παντὸς αἰῶνος, καὶ ἡμῖν πάνθ' ὁμοῦ μάλιστα· καὶ περι- F

C βλεπτοί γε ἡμεῖς ἐντεθεὶς τῶν ἄλλων ἀπάντων ἀνθρώπων καὶ μακαριζόμενοι σφόδρα τῆς σῆς ἀρχῆς καὶ πάντα διὰ πάντων ἐδδουκίητον καὶ πανσοφοῦ καὶ γαληνοτάτης ἐπιστασίας, πᾶσαν εὐπραγίαν χορηγούσης ἡμῖν· ἀλλὰ περὶ τῶν θεοτιέρον νῦν ὁ λόγος ἐμοί, καὶ ὅπως ἀπάσης σὺ θεοσεβείας ἀρχηγέτης ἡμῖν, καὶ τῶν περὶ Θεοῦ καὶ παρὰ Θεοῦ νομίμων καὶ πανσέπτων καλῶν αὐτὸς ἄρα καὶ διδάσκαλος καὶ νομέης, καὶ πιστὸς καὶ φρόνιμος οἰκονόμος, καὶ πάνθ' ὁμοῦ, καὶ πάντων μάλιστα· αὐτὸς ἐπιτυχῆς ἐκ Θεοῦ καὶ χορηγὸς ἡμῖν· καὶ δὴλόν γε, εἴ τις ἐξ ἀρχῆς εὖ μάλα ξυνορᾷ ἀξιοίη· εἰθὲς γὰρ ὡς ἤψω τῶν πραγμάτων τῆς ἡγεμονίας, σπουδασμά σοι μάλιστα τοῦτ' ἐκείθεν καὶ πρὸ πάντων τῶν ἄλλων ἄλτον πάντων πραγμάτων καὶ κομιδῆ γε ποθεινὸν τε καὶ ἥδιστον, τὰ θεϊότερα κρατεῖν ἐπὶ τοῦ βίου καὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ Θεῶ φίλα. Καὶ ἡ χριστιανικὴ διὰ πάντων ἐπι- F

δειξίς καὶ προκοπὴ καὶ εὐετηρία, φροντίδος σοὶ πρώτον καὶ μέγιστον ἔργον, καὶ δόξα σοὶ ταῦτα καὶ τροφή καὶ¹ κανχήσεως ὄντως στέφανος· ταῦτά σοι καὶ πόνος ἄπαντος αἰεὶ· ταῦτά σοι καὶ ἁρσώνης ἀφορμὴ πλέον ἢ κατὰ τὰλλ' ἅπαντα· τοῖτοις αὐτὸς τε χάρεις ὡς μάλιστα (πῶς ἂν ἀξίως εἴποιμι;) καὶ μεταδίδως ἡμῖν τοῖτοις, εὖ ἔχειν ἐπὶ σοὶ τελετάρχῃ καὶ ἡδεσθαι· καὶ μὴν εὐπορεῖς ἐν τοῖτοις κατ' ἐλπίδας αἰεὶ καὶ πλεῖν ἢ κατ' ἐλπίδας ἴσως, τὰς τε αὐτὸς αὐτὸ καὶ ἡμῶν γε πάντων, ὁρόντων τε καὶ χρωμένων· οὐκ οὐκ οὐκ ἐπιλείπουσί σε² τὸν αἰεὶ τῆς ζωῆς χρόνον (καὶ εἴη γε μήμιστος οὗτος ἡμῖν) οὕτε σπουδαὶ καὶ θυμηδία περὶ τὰ τοιαῦτα, οὐδ' ἡμῖν διὰ σοῦ καὶ τῆ ἐκκλησίᾳ Χριστοῦ· ἀλλ' αἰεὶ σοὶ κωνῶν ἐν τοῖτοις θησαυρῶν χορηγὸς καὶ πλουτοποιὸς ὁ σὺ διὰ πάντων καὶ κινῶν καὶ κλειζῶν Χριστός, τὸν πρὸς αὐτὸν σὺν πλείστον καὶ αἰεὶ πλείστον³ ἀναφλέγων ἔρωτα· οἷον δὴ σοὶ καὶ τότε μάλιστα⁴ ἔφετον ἐκ πολλοῦ καὶ πολυπόθητον ἀπῆντησε νέον, ὁ νέος οὗτος ἀναδειχθεὶς μέγας ἐπὶ Χριστοῦ καὶ τῆς αὐτοῦ θεοσεβείας ἀγωνιστῆς τε καὶ μάρτυρος, ὃν δὴ πέμψοναί σοι⁴ νῦν. Καὶ γὰρ οὕτως αὐτὸς ἐκάζεις, καὶ παρηγοῖα πολλάκις ἠξίωσας ἔρεῖν· «Οἱ πρώτοι τοῦ Χριστοῦ περιφανεῖς ἀβλήται καὶ στεφανίται, τὰ παλαιὰ θαύματ' ἐκεῖνα καὶ λόγοις καὶ μνήμαις πιστά τε καὶ σεπτά καὶ τίμια, ἐπίδειξιν οἶμαι καὶ ἄμα πίστωσιν τῶν σφετέρων ἀγώνων καὶ τοῦ κράτους καὶ τῆς νίκης.» Καὶ σοὶ γ' ἐπιδείξεως τοῦ περὶ τὰ θεῖα ζήλον καὶ παρηγοσίας ἔμαλλον κατὰ πάντων ἀνθρώπων οἰκείων τε καὶ ἄλλοτριῶν καὶ ἀντιτέχρον τῆς χριστιανικῆς θεοσεβείας καὶ πίστεως· καὶ τοῖτων οὐκ ἄρα τροφῆς σὺ μόνον καθ' αὐτὸν καὶ καλλωπίῃ τῆ νέᾳ σοὶ ταύτῃ φορᾷ καὶ καλλίστῃ καὶ τοῖς κατὰ τῆς πλάνης ἀγῶσιν ἐπὶ Χριστοῦ, καὶ τῷ κράτει τοῦ θαυμαστοῦ τοῦδε μάρτυρος καὶ προμύχον τῆς ἐκκλησίας καὶ γενναίῳ φρονήματι συγκαταλέξαντος ἐάντων εἰς παρεμβολὴν Θεοῦ ζώντος Imperatoris dictum.

Lemma. —¹ Εἰς τὸν ἄγιον Μιχαήλ τὸν νέον τὸν κατ' Αἴγυπτον μαρτυρήσαντα ἐπὶ τοῖς χρόνοις τοῦ εὐσεβεστάτου βασιλέως Ῥωμαίων κενροῦ Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου ἰν marg. sup. V.

1. —¹ supra lin. V. —² corr., prius σοὶ V. —³ ita V; legendumne πλείστον καὶ ἀπλήστον? —⁴ supra lin. corr. V.

τῆν

ORATIO
Matth. 10.
19.

διδόναι Χριστοῦ τοῖς τοιοῦτοις καιροῖς καὶ ταῖς χροῖαις καὶ λόγων ἐπιτολίαν καὶ σοφίαν ἅμα τῷ ὁμαλέῳ πρὸς ἀντίστασιν δυσαντίβλεπτον κατὰ πάντων τῶν ἀντιπάλων· οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς περὶ αὐτὸν ἁποστόλους καὶ δεδιότας περὶ αὐτῶ καὶ παρακαλοῦντας εἰς τὸ τῆς ὁμῆς ἀρεπτον, τὰ θαυμαστά τῶν ἀποστολικῶν ἐκείνων ἡμάτων εἰς ἐδελπιστίαν ἀμέλει καὶ προσδοκίαν ἀνέπιπτον παντός ἀβουλήτου καὶ ἀπεικταίου προσφέρων, ὡς οὐδὲν

Rom. 8, 35.

αὐτὸν οὐ μὴ ποτε χωρίσῃ τῆς τοῦ δεσπότητος καὶ σωτήριος ἀγάπης Χριστοῦ, οὐ πῦρ, οὐ ξίφος, οὐ μάχαιρα, οὐ πᾶν ἄλλο τῶν δεινῶν καὶ κατισχυόντων τοῦ σώματος· καὶ ταῦτα οὐ λόγος ἄλλως, ἀλλὰ καὶ παρόντων αὐτοὶ καὶ μαρτυροῦντων οὐκ ὀλίγοι δὲ καὶ πάντες σύμφωνοι οἱ τότε καὶ θαρρόντων αὐτὸν εἰς τοὺς κινδύνους προθυμώμενοι καὶ ταῦτα τῆς εὐγενεῖς ἐκείνης γλώττης παρηγορία βοῶσης ἀκούοντες· ὃ ψυχῆς ἐκείνης ἀσχέτου καθάπαξ τῶν τῆδε καὶ ὁμοίων, καὶ μεγαλοφυῶς, καὶ ἐπερημένης τῶν σωματικῶν δεσμῶν τῶνδε, καὶ τῆς ἀσχητόνταυτης συζυγίας, ἀνεπιστρόφον ταῖς τοῦ λωσιτελοῦντος αὐτῆ κρίσεσιν· ὃ τοῦ γενικῆ σώματος ἐκείνου, διακατερεῖν ἔχοντος, οἷς ἂν ἐκείνη νομίζοι, καὶ τοσοῦτον ἄρα τῆς συζυγίας κερδαίνειν λαχόντος, ὥστε καὶ καθυπουργεῖν ἐν τοῖς βελτίστοις δόγμασιν.

Christia-
num se
confitetur;

6. Ἄλλ' ἐπειδὴ γε καὶ ἤχη τοῖς προστάταις ἐκείσε τῆς ἀσεβείας ὁ γενναῖος ἐκείνος, οὕτως ἔχων θάρρους καὶ λογισμῶν, καὶ παρηγορία δῆλον ἑαυτὸν ποιεῖται χριστιανὸν ὄντα, καὶ μὴδ' ἂν, εἴ τι περὶ αὐτὸν γίνοντο, τὴν κρατήσαν ταύτην γνώμην μεταθήσονται καὶ τραπήσομενον· οἱ δὲ καὶ ὁμοῦς ἐπι πειρώονται, τοῦτο μὲν λόγοις τισὶ θεοπετικαῖς¹ καὶ μαργαρίταις καὶ δωρεῶν ὑπερβολαῖς τόσαις καὶ τόσαις, τοῦτο δὲ καὶ ἀπειλαῖς βασάνου πάσης χαλεπωτάτης καὶ πείρας, τὸ γενναῖον μεταβαλεῖν τοῦ ἀνδρός καὶ ταπεινώσαι τὸ φρόνημα, τῆς ἀπονοίας, ὃ μάταιοι, φεῖ, ὄμεις καὶ λῆροι· πῶς ὄλως φήθητε τῆς τοσαύτης ἀνδρείας ἐκείνου κατεπιχειρήσαι; πῶς τὴν κρατήσαν οὕτως ἐπ' αὐτοῦ τῆς ἀληθείας ἐπίγνωσιν μεταπειῖσαι καὶ τὸν τοσοῦτον ἐπὲρ τοῦ καλοῦ καὶ τῆς πίστεως φλέγοντα ζῆλον, ὥστε προσθέσθαι τῆ καθ' ὁμᾶς αἰσχύνῃ καὶ τερατείᾳ καὶ μυσσαρᾷ καὶ ὄντως καταγελάστω παντὶ νοῦν ἔχοντι λέσχη; πῶς τοὺς οὕτω καλλίστους αὐτῶ λογισμοὺς καὶ τὴν γνώμην, ἢν εὐγενῶς προδότησατο, καταπροδοῦναι καὶ προλιπεῖν ἐδόξατε, τοιαῦτά τινα νηπίων ὥσπερ ἐπὶ θέλγητρά τε καὶ φόβητρα προτείνοντες, καὶ τὸν ἀκλόνητον αὐτοῦ τῆς θεοσεβείας πύργον, τὸν ἐπὶ τῆ πέτρα κραταιῶς ἐρηρεισμένον καὶ θεμελιωμένον καὶ τῷ ἀκρογωνιαίῳ λίθῳ Χριστῷ, κατασεισῆσαι καὶ καταστρέψασθαι τοιοῦτοις δὴ τισιν ἡλιθίοις ἐπιχειρήμασι, καλαμίνοις ὡς εἰπεῖν κοντοῖς ἢ χειρῶν ὄθησσει καὶ σπαράγμασι καὶ ἄμαιομένων ἀνθρώπων ἐστὶν διανοήματα καὶ κινήματα; πῶς ὁμῖν εἰς νοῦν ἦκε, πῶς ἐν ἐλπίσι, τὸν ὄπο τῆς ἄνωθεν χάριτος ἐλλαμφθέντα καὶ ἐμπνευσθέντα, καὶ ὄλως γενεσάμενον καλὸν Θεοῦ ὄψμα καὶ πείραν τῆς ἀποκεκρυμμένης σχόντα Θεοῦ σο-

Ad impios
oratoris
apostrophe.

Ephes. 2,
20.

φίας καὶ γνώσεως καὶ τῶν μυστηρίων, τὰ ἑμέτερ' αἰσθῆς ἀλλάξασθαι καὶ ἀνθελέσθαι μάταια καὶ μυθώδη πλάσματα καὶ πολὺν λῆρον καὶ πλάνην παντάπασιν ἀλόγιστον, καὶ οὐδὲν ὄγιες οὐδ' ὄλως ἀκούειν ἀνεκτῶς ἀνθρώποις σφρονοικοῖς ἔχουσιν καὶ ὄτωσόν καὶ πάντο μέρτριον ἐπαίονσι; πῶς αὐτὸν προελέσθαι τὰ ἑμέτερα βδελύγματα², καὶ τὴν τῆς ἀκολασίας καὶ ἀσωτίας πομπήν καὶ τὸν θρίαμβον τῶν ἀσελγῶν πράξων τοῦ προστάτου καὶ καθηγεμόνος τῆς ἀπάτης ὁμῖν καὶ τὰ τῆς αὐτοῦ³ βιοτῆς καὶ τῶν νομοθετομένων ὁμῖν ἐξ αὐτοῦ συνθημάτων ἄσμενα δράματα; ἂ κἄν εἰ ἐν βοσκήμασι τις νομίζοι, γέλως ἂν εἴη πλατῆς, καὶ λέγειν καὶ ἀκούειν αἰσχύνῃ καὶ ἀηδία μάλιστα, καὶ οὐκ οἷδ' ὡς εἴ τι γε τῶν ἄλλων ἀπάντων μίσημά τε καὶ ἀποτρόπαιον. Πῶς ταῦθ', ὅπερ ἔφη, αὐτὸν ἐλογίσασθε προελέσθαι ἀντὶ τῶν πανσόφων καὶ πανσέμων παλαιῶν ἐκείνων νόμων καὶ τῆς ἐπ' ὄρους ἐγγισθ' ὁμῖν αὐτοῦ θεοδιδάκτου παραδόσεως καὶ ἱερᾶς ἀγιοτείας εἰς ἀγωγήν ἀνθρώποις, πολὺ τὸ κόσμον· καὶ σεμνὸν ἔχουσαν καὶ σκιαγραφοῦσάν γε μὴν καὶ χαράττουσαν καὶ ὑποδεικνύσαν ἐπι τελώτερα καὶ θεώτερα, ὡς ἄρ' ἔδειξεν ἐπίδηλον χρόνοις ἕσπερον; ἀντὶ τούτων αὐτῶν καὶ τῆς τῶν προηγορευμένων καὶ προκεκηρυγμένων ἐκβάσεως καὶ τῆς ἐν γῆ θεοφανείας τοῦ σωτήριος Χριστοῦ, πολὺ τὸ πιστὸν καὶ μάλ' ἐπαράδεκτον ἐχούσης, ὅστις ὄραν ἔχει ἀπὸ τῶν λόγων, ἀπὸ τῶν ἔργων, ἀπὸ τῆς διὰ τῶν θαυμάτων αὐτῶν ἀποδείξεως, οὐ τοῦ δεσπότητος τριμικῶν μόνον ἀλλὰ καὶ τῶν ἀκολούθων ἐξῆς αὐτοῦ καὶ διαδεξαμένων καὶ πεπιστευμένων τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ καὶ τὸ κήρυγμα, τοὺς ἀσφόρους ἐκείνους καὶ πανσόφους φημί, τοὺς ἐδτελεῖς τὸ φαινόμενον καὶ πένθητας καὶ ἀόπλους, καὶ διὰ πάσης τῆς οἰκουμένης ἰσχύσαντας τῷ τῆς ἀληθείας κράτει, οὐ⁴ τῷ τῶν δογμάτων ἐπαγωγῷ καὶ κατὰ κόσμον ἠδύνοντι καὶ τοῖς ὑπερφύσει θαυμαστοῖς ἔργοις κατὰ νόσον, κατὰ δαιμόνον, κατὰ πάσης πλάνης· ὃν καὶ μόνον σιαί, ὃν καὶ μόνον ἐπικλήσεις τὰ μέγιστα δύνανται πρὸς ὄνησιν ἠτινασοῦν ἀνθρωπίνην ἐκείνην μέχρι καὶ δεῦρο. Ταῦτ' ἐκείνου ἐν δευτέρῳ θέσθαι τῆς ἑμέτερας βδελυρίας⁵ καὶ ἀμαθίας καὶ τερατείας φήθητε, τὰ θαυμαστά καὶ βωόμενα καὶ ἄμειότερον αἰσθῆς ἔπειτα καὶ πάνσοφοι πλείστοι τὴν ἀνθρωπίνην ἄνδρες σοφίαν ἀντὶ πάσης ἄλλης παιδεύσεως καὶ γνώσεως ἐλλοιτο, καὶ συντάγμασι καὶ φιλοπονήᾳ λόγων ἐκόσμησαν, ὄλως ἑαυτοὺς ὑποτάξαντες αὐτῷ τῷ τῶν λόγων κράτει, αὐτῇ τῇ τῆς σοφίας σεμνότητι, τοῖς τῶν ἀμαθῶν ἐκείνων διδάγμασι. Καὶ μὴν δι' ἀγῶνων ἔτ' αἰσθῆς ἕτεροι πάντο πλείστοι καὶ μαρτυρικῶν καμάτων παντοίων καὶ πάντων χαλεπωτάτων τοῖς σώμασι φέρειν διακατεροῦντες ἐβεβαίωσαν τὰληθῆς τῆς χριστιανικῆς θεοσεβείας αὐτῆς, ἐπὲρ ἧς ἐκινδύνοντο καὶ προφειτο διδόντες ἐκόντες [ὄντες⁶] ἑαυτοὺς τῷ θανάτῳ ἑσπᾶτα τε καὶ ἡδίστα καὶ τῇ τῶν οἰκειῶν σωματικῶν ὀλιγορία καὶ τῷ τῆς καστερίας κρᾶτει· καὶ ἐν οἷς ἐνήργουν ἄλλοις παραδόξοις ἔργοις καὶ τεραστοῖς αὐτοὶ τε κατέπειθον εὐ μάλ'

6. — ¹ θεοπετικαῖς V. — ² βδελύγματα V. — ³ αὐτοῦ V. — ⁴ ita V; legendum videtur καὶ

ἐαυτούς

— ⁵ βδελυρίας V. — ⁶ homoceiteleton.

ORATIO και ὁράσθαι, και ἀκατάληκτος και πάσης βρό-
 των ἰλαρότητός τε και χάριτος, και τὴν ἔσω τῆς
 ψυχῆς και τῶν λογισμῶν ἑορτὴν διὰ τῆς κατὰ
 τοῦ προσώπου γαλήνης και τῶν ἐδγενῶν παρ-
 ορησιᾶ λόγων δεικνύς. Ἐκείνην ὄντως τὴν ἀγω-
 νίαν, ἐκείνην τὴν θέαν, ἐκείνον τὸν τοῦ μα-
 χητοῦ και νικητοῦ θρίαμβον, ἄνωθεν μὲν ὁ φι-
 λάγαθος δεσπότης ἐπεκροῦται και κατεκόσμη
 στεφανίους· ἀγγελοὶ δ' ὄροντες ἐθαύμαζον και
 συνήδοντο· ἠγάλλοντο δ' ἐκείθεν συναρόμενοι
 τοῖς τοῦ ἀνδρὸς ἀθλοῖς και οἱ πρότερον ἐκείνοι
 μέγιστοι και μεγαλόνομοι τῶν αὐτῶν ἀγώνων
 συναβληταὶ και τροπαιοῦχοι, και τὰ οἰκεία νῦν
 ἐπεγνώσκον και χάριν εἶχον τῷ συναγωνιστῇ,
 τοῖς ἑαυτοῦ τὸ πιστὸν πάντοι παρέχοντι τοῖς
 αὐτῶν και καινίζοντι και καλλύνοντι τὰς αὐτῶν
 ἀριστείας ταῖς τῶν ἀνθρώπων ψυχαῖς· και προ-
 θέμιος εἰς αὐτοὺς τρέχοντι γνησίως ἀτήντων
 και ὀκειοῦντο, και μέσον αὐτῶν ἐλάμβανον.

Ad mortem 8. Ἀλλὰ τῶς γε μὴν μετὰ τὴν τοῦ θανάτου
 ducitur κατὰδίκην ἐκείνην και ψῆφον ὁ γεννάδας εὐ-
 Michael. θαροῆς ἐχώρει πρὸς τὴν σφαγὴν· ἀνεκήρυττε
 μεγαλοφῶν γλώττη τὴν μακαρίαν ὁμολογίαν,
 πλήττων ὡς ἀληθῶς καιρίως αὐτὸς τοὺς
 ἀλιτήριους ἐκείνους και βασκάνους και φονευ-
 τὰς· ἀνεβόαιτο τὴν τοῦ Χριστοῦ πίστιν ὑπὲρ ἧς
 τοὺς κινδύνους ἤρειτο, ἐπεβοῦτο τὴν αὐτοῦ
 τοῦ δεσπότην κλήσιν κατ' αὐτῶν τῶν κινδύ-
 νων και τῆς ὅλης ἀγωνίας, διὰ πάσης ἰῶν τῆς
 ὁδοῦ και παντὸς τοῦ θεάτρον, ἐν αὐτοῖς τοῖς
 ἐσχατοῖς, ἐν αὐτῇ τῇ σφαγῇ. Λέγεται γέ τοι
 και τοῦτο· <ὡς> τῶν παρόντων αὐτῶν τρη-
 καῦτα και αὐτῶν ὁρώντων και αὐτῶν ἀκονόντων
 ἀνοόμεν· λέγεται γέ τοι, ὡς ἄρα και μετὰ
 τὴν τελευταίαν πληγὴν και τὴν τομὴν αὐτῆν
 και τὸν χωρισμὸν τῆς ἱερᾶς κεφαλῆς τοῦ παν-
 τὸς ἄλλου σώματος, τὸ θεοκίνητον ὡς ἀληθῶς
 ἐκείνο τοῦ ἀνδρὸς στόμα τὸν Χριστὸν εἶχε, και
 αὐθὺς ἐλεῖν ἐπεκαλεῖτο. Και ξέρον οὐδὲν οὐδ'
 ἄηθε τοῦτο τῶν τοῦ Χριστοῦ τοσοῦτων θαυ-
 μασίων και παραδόξων πάλαι και ἀεὶ νῦν και
 τῆς ἀροῆτον και ὑπερβανόσης αὐτοῦ πάντα
 και τοῦν και λόγον και τὴν φθίν μὲν οὐν αὐτῆν
 C παυτοφυγῶν δυνάμεως· ἐξῆς μὲν γε ἀγὼν μέ-
 γιστος και σπουδὴ και φιλοτιμία και φιλοκει-
 κία μεγίστη τοῖς τότε γίνεται παροῦσι και θεω-
 μένοις τὴν παρορησίαν και καρτερίαν ἐπὶ τοῖς
 κινδύνοις και ἀριστείαν και νίκην τοῦ ἀνδρὸς
 και τὴν μὲν ψυχὴν ἀληπτον παντάπασι περιγι-
 νομένην και ἀποχοροῦσαν, αὐτὸ δὲ τὸ καλῶς
 αὐτῇ δουλεῦσαν ἱερὸν σῶμα λειψθὲν κάτω και
 προκειμένον μόνον ἐπ' ἐξουσίας, ὥστε καθν-
 λακτεῖν και λυτῶν κατ' αὐτοῦ τοὺς παμμά-
 ρους ἐκείνους φρονεῖς, μηδὲν ἐπὶ τῆς ἀητήτων
 Reliquias ψυχῆς κατισχύσαστας. Γίνεται δ' οὐν ἔρως ἅπασι
 pie και ἀμιλλα τοῖς παροῦσι, ὅστις ἂν ἐκείνου
 colligunt και μέρος ἢ μικρὸν ἢ μέγα τοῦ παντίμου σώμα-
 christiani. τος και ἠγνισμένον ταῖς ἐπὲρ Χριστοῦ βασά-
 νους και τοῖς οἰκείοις αἱμασιν, ἀρπάσας φθά-
 ση και θησαυρίση κάλλιστον ἑαυτοῦ και βιωφε-
 λέστατον κειμήλιον, ἢ τοῖς πανάγιοις ἐκείνου
 και σεπτοῖς αἱμασιν ἑαυτὸν καταχόρησιν και

κατὰ τῶν ἐσθημάτων, ὃν περιέκειτο, ζανίδας D
 τινὰς ἐκείθεν δέξεται, τοῦ βλον και τῆς ζωῆς
 αὐτῷ περιβολὴν ἀσφαλείας και ὀπλισμὸν. Και
 πολλοὶ γε και μέχρῃς αἱμάτων και πληγῶν εἰς
 τοῦθ' ὤρηθήσαν, πρόθυμοι κοινοῖοι τῶν ἀγώ-
 νων ἐκείνῳ και συναβληταὶ τῇ προθέσει πάν-
 τως και τῷ ζῆλῳ τῆς ψυχῆς και μερίται τῆς
 ἐπὲρ Χριστοῦ σφαγῆς τῷ μάρτυρι. Παρήσαν
 δὲ τηρικαῦτα και παρέτιχον πάντοι πλείστοι,
 και τοῦτό γε οὐ μόνον διὰ τὸ τῆς πόλεως Ἀλεξ-
 ανδρείας, ἐφ' ἧς οἱ ἀγῶνες τῷ μάρτυρι, ὡς πάν-
 τες ἴσμεν, ἀεὶ πολυπληθεῖς ἀνθρώπων, και δι'
 ἐμπορίας και δι' ἄλλους πάντας ἄλλους ἄλλοις
 προσήκοντας τρέπουσιν και τὴν ἐπιδημίαν ἐκείσε
 ποιούντας ἐπίχρουν. Ἀλλὰ πολλῶν γε μᾶλλον
 εἶτι συνήθουσε πάντας ἢ φήμη τοῦ ἀνδρὸς και
 τὸ μέγα και θαυμαστὸν ἔργον τῆς ἀγωνίας και
 ἀριστείας αὐτοῦ· και οὐκ οἶόν τ' ἦν πάντως οὐ-
 δένας τῶν ἐκείσε τηρικαῦτ' ἀνθρώπων ἔχειν
 ἡρέμα πρὸς τοσοῦτο θαῦμα τοῦ βλον και πρᾶγ-
 μα γινόμενον ἄηθες· ἀλλ' ἠπέριοντο πάντες E
 πρὸς τὴν καινὴν και θαυμαστὴν θέαν και παν-
 τὸς γέγονε ἀνθρώποι, Ῥωμαῖοι τῶν διὰ τὴν
 πρεσβείαν, ἤπειρ εἴρηται, και δι' ἐμπορίαν παρα-
 τυχόντων τῇ πόλει, Ἰταλοὶ και τούτων γε πλῆ-
 ρης διὰ τὰς ἐμπορίας ἢ πόλεις ἀεὶ, Ῥῶς ὡσαύ-
 τως ἐθᾶδες ἐκείνη, Ἀραβες¹, Σύροι, αὐτό-
 θεν τε και ἄλλοθεν ἐπίδημοι· και Τριβαλλοὶ (1)
 παρήσαν και αὐτοὶ κατὰ χρεῖαν πρεσβείας εἰς
 τὸν τῆς χώρας ἄρχοντα, και τί ἂν ἀπαριθμοῖ²
 τις πάντας· και πάντες γε ὁμοῦ οἱτοι παρήσαν
 ὁμοῦ μετὰ σπουδῆς, τοῦ θαυμαστοῦ πράγματος
 ἐκείνου και τῆς πάντας κατασχόσης φήμης
 οὐ θεαταὶ μόνον, ἀλλὰ και ἐρσσταὶ, και πάντες
 ἡμιλλῶνθ', ὡς ἔφηρ, ὑπὲρ τοῦ φθάσας ἐκείθεν
 ἕκαστος λαβεῖν ὅτιον, μέγιστον ὄντως πλοῦτον
 παρεμπόρευμα· ἀλλ' ἐφθόνον οὐ μόνον τῷ ἀρι-
 στεί και στεφανίτῃ νεκρῷ και³ τῆς τοιαύτης
 ἐδόξίας και περιφανείας οἱ δυσσεβεῖς και
 βασκανοὶ φρονεῖται, ἀλλὰ και τοῖς περὶ αὐτῶν
 οἰτω σπουδάξουσι· και πληγαῖς παντοῖαις ἀπω-
 θοῦνται και τὰς ἐλπίδας αὐτοῖς και τὸν ἔρωτα
 τῶν θαυμαστῶν ἐκείθεν κειμηλίων αὐτίκα τέμ-
 νοῦσι, περὶ παραδόντες τὸ πάντιμον ἐκείνο
 σῶμα και τὸν χοῦν ἀποδόντες τῷ πρώτῳ χοῖ⁴
 και τὴν γῆν τῇ γῆ κατὰ τὴν ἀρχαίαν δεσποτικὴν
 ἀπόφασιν· ἧς τῷ δεσπότη τῷ παντὸς ὀλίγος
 ὁ λόγος, εἰ⁴ μὴ κατὰ τῆς γενναίας ἐκείνης και
 ἀητήτων ψυχῆς κρείτος ὅτιον λαβόντες, ἧς
 ὁ πᾶς λόγος τῷ δεσπότη και τῷ αὐτοῦ και ἐπὲρ
 αὐτοῦ μαχητῇ τε και νικητῇ· ἢ δὴ και τῶν
 τῆδε μεταστὰς ἐκείνος εἰς οὐρανὸς τοῖς ὁμο-
 τίμοις συγκαταλέγεται και πάλαι πρότερον
 συνάβλοις, τῆς μακαρίας ἐπειλημμένος και
 ἀνόσον και ἀνωλέθρου ζωῆς και πολιτείας περὶ
 τὴν θέαν τριάδα· και συναγάλλεται τοῦτοις
 και συγχορεῖται και συναπολαβεῖ τῆς ἐφετῆς
 θεωρίας, και τελεῖται τὰ θεῖα μυστήρια, φθά-
 σας προεισερχῶν εἰς τὸ οὐράνιον ἄνω θειασ-
 τήριον δεκτοὺς καρπὸς και θύματα τέλειαι
 και ποθενά τῷ σωτήρι καλλιεργήματα, τοὺς
 οἰκείους καμᾶτους, τὰ οἰκεία αἱματα και τὴν

Testes plurimi.

E

Ad mortem ducitur Michael.

Miraculum.

C

Reliquias pie colligunt christiani.

Sancti corpus comburitur. Gen. 3, 9.

8. — ¹ Ἀραβες V. — ² ἀπαριθμείη V. — ³ supra lin. V. — ⁴ lectio incerta.

(1) Τριβαλλοὶ tunc temporis vocabantur qui deinceps Servi dicti sunt. Sp. LAMPROS, in Byzantinische Zeitschrift, t. V, p. 71.

πρόθυμον

A πρόθυμον ὑπὲρ αὐτοῦ σφαγῆν καὶ τῆς αὐτοῦ
θεοσεβείας καὶ πίστεως.

9. Ἐκεῖσε δὴ λοιπὸν ἔπειτα νῦν τοῖς ἐκ τοῦ
παντός αἰῶνος περιβοήτοις καὶ θαυμαστοῖς
ἐκείνοις ἀνδράσι καὶ τῷ πατριάρχῃ σύνεστιν
Luc. 16, 22. Ἀβραάμ, εἶπουν ἐν τοῖς κόλποις ἐστὶν αὐτοῦ,
ὡς τὰ ἱερά φασὶ λόγια. Πλὴν ὅτι ὁ μὲν τὸν νῖδον

θῆμα προσήνεγκε καὶ πρόθυμος ἦν τῷ Θεῷ
καλοῦντι, ὁ δ' αὐτὸν ἐκὼν γε εἶναι τῷ Θεῷ
καὶ μάλ' ἀθρόομητος ἐθύετο· μετὰ τοῦ Δαυιδ
εὐχθῆναι καὶ μετὰ τῶν θαυμαστῶν ἐκείνων τριῶν
παίδων τοῖς κινδύνοις εὐθαρσῆς ἔοριεν· ἐαυτὸν
μετὰ τῆς ἀτῆς ἐδελπιστίας εἰς Θεὸν καὶ πί-
στεως· ἀλλ' οἱ μὲν γε καὶ αὐτόθεν ἀντελάμβανον
ἀδικία τῆς καλλίστης προθέσεως καὶ ἀνδραγα-
θίας τὴν ἀπαλλαγὴν τῶν χαλεπῶν καὶ ζῶντες
αὐθις ἐδάξαζόν τε καὶ ἀνύμουν τὸν ἔθστην, ὁ
δ' εἰς τέλος ἐνεκαῆρε τοῖς δεινοῖς καὶ συνε-
πέρανε τὴν ἀγωνίαν αὐτῆ τῆ ζωῆ, καὶ ὡσπερ
ζῶν καὶ θανὼν ὅμως ἀνύμει καὶ τὸν δεσπότην
ἐνεκαλεῖτο· ἀλλὰ καὶ πάνιν ἄλλοις, ὅσοι πρὸ

B τῆς τοῦ Χριστοῦ σωτηριώδους οἰκονομίας ἐν
ἄλλοι' ἄλλοις καὶ διαφόροις καιροῖς τε καὶ πεί-
ραις μέχρι θανάτου τὴν ὑπὲρ τοῦ καλοῦ καὶ τῆς
ἀληθείας ἔνστατιν ἐπαροησιάσαντο, καὶ αὐτῷ
τῷ τοῦ Χριστοῦ βαπτιστῆ καὶ προδρομῷ κήρυξι
τῆς ἐπιδημίας αὐτοῦ συνήβλησε τῆ πίστει καὶ
τὸ σῶμα παραπληρώσει ἐπέδωκε ἔρωμένους·
τῷ θανάτῳ καὶ τῆ σφαγῆ· συνεκίρηξε τοῖς
θεοῖς τοῦ Χριστοῦ μαθηταῖς καὶ ἀποστόλοις
ἐν μέσῳ ἐθνῶν καὶ συναγωγῆ λαοῦ πολλοῦ καὶ
βαρέως τὸ δόγμα τοῦ Χριστοῦ καὶ ὡς πρόβατον
ἐν μέσῳ λύκων κατασχεθεὶς καὶ ἀγόμενος πάντ'
ἔφερε γενναίως πάθη, χαίρων ἐπὶ τοῖς ὑπὲρ τοῦ

1 Cor. 4, 9. ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ στήμασι· θέατρον ὄντως
καὶ αὐτὸς κατ' ἐκείνους ἐγένετο μέγαλον θαύ-
ματος καὶ καινότερον καὶ ἄσβεστος ἤδη πολλῶν
τῶν ἐτῶν, ἀγγέλοις τε συνηδομένοις καὶ συν-
αιρομένοις τῆ αὐτοῦ παρηγορίᾳ καὶ πάθῃ, καὶ
ἀνθρώποις, τοῖς γε νῦν ἔχουσιν, ἡδομένοις ὡς-
αὐτῶς καὶ βελτιομένοις τῷ τῆς αὐτοῦ θεοσε-
βείας ζήλῳ καὶ τῆ γεννικῆ καρτερίᾳ καὶ ἀρι-
στεία καὶ νίκη· συνεμίλληθη τοῖς θαυμαστοῖς
ἐκείνοις καὶ μεγαλωνόμοις μάρτυσι τοῦ Χριστοῦ

C καὶ ἀγωνισταῖς καὶ μετὰ τῆς αὐτῆς ὁμῆς καὶ
προθέσεως, τὴν ὑπὲρ τοῦ δεσπότητος παρηγορίαν
ἀναλαβόμενος καὶ τὸν θυρεὸν τῆς πίστεως περι-
βαλλόμενος, ἐναντίον φονεῦν καὶ τυράντων·
τῆς μαρτυρίας εἰς μάλα τὸ στάδιον εἰσέδω καὶ
διήρνα· εἰς τέλος, ἄρρεπτος καὶ ἀνάλωτος
διακαρτερόησας τοῖς δεινοῖς, καὶ πρὸς πᾶσαν
ἐργόδη καὶ χαλεπὴν πείραν καὶ προσβολὴν
καὶ αὐτὸς κατ' ἐκείνους ὡσαύτως ἐσκενασμέ-
νος γεννικῶ φρονήματι, εἰ καὶ τινες ἐκείνων
πρὸς πλείους βασάνους ἐπενεχθεύσας, οὕτω δὲ
συμβάν, ἐδύχησαν ἐπιδειξασθαι τὸ κράτος τῆς
γνώμης καὶ τὴν ἀήτητον ἀριστείαν· πλὴν γε
ὅτι κἀνταῦθα λέγειν ἔχομεν τῷ νέῳ τούτῳ μα-
χητῆ καὶ στεφανίτῃ καὶ μετ' ἀληθείας ἀποδεικ-
νῆναι τοῖς ἐδγνώμοσι θεαταῖς καὶ κριταῖς τῶν
ἀγώνων, ὡς ἄρα καὶ αὐτὸς μετὰ τῆς αὐτῆς οἰ-
κοθεν τῶν λογισμῶν παρασκευῆς ἔχων ἐδωκεν
ἐαυτὸν εἰς πᾶσαν δὴ χαλεπὴν πείραν καὶ τῶν
κατεπιχειροῦντων τῆς αὐτοῦ πίστεως βάσανον,
εἰ καὶ τοῦ τέλους καὶ τῆς νίκης λαγχάνει τά-

χιον· καὶ πρὸς αὐτοὺς μεθίσταται καὶ τὴν
ἐπηγγελμένην καὶ αὐτῷ σὺν αὐτοῖς λαμβάνει
κληρονομίαν· καὶ συναπολαβεῖ νῦν αὐτοῖς ὄν-
τως ἐν τοῖς ἀγαθοῖς τοῦ πατρὸς· ἐπιγινώσκει
γὰρ τοὺς αὐτῷ γνησίους ὁ πάντων δημιουργὸς
καὶ δεσπότης, καὶ ὢν ἐν ταῖς καρδίαις τὸ πνεῦμα
γνωρίζει τε καὶ κράζει τὸ τῆς αὐτοῦ πατρῷου
ὄνομα, ὡς δ' υἱὸς λοιπὸν ὄντας αὐτοῦ τῆ μεγα-
λοδωρεῖα τε καὶ χάριτι, κατὰ τὸν ἀποστολικὸν
ἀληθῆ καὶ θεῖον λόγον, καὶ κληρονόμους ποι-
εῖται καὶ συγκληρονόμους Χριστοῦ καὶ προσ-
λαμβάνει γε αὐτοὺς μετόχους τῶν ἀσίστων καὶ
ἀνενοήτων παντάπασιν ἀγαθῶν, ἃ πάλαι γε
αὐτοῖς ἤτοιμάσατο· καὶ προσλαμβάνει γε οὕς
καὶ προλαβὼν φθᾶσας προέγνω καὶ οὕς ἐδι-
καίωσε καὶ προώρισεν, ὡσπερ δὴ καὶ τὸν εν-
τίον αὐθις ἐπιγινώσκει καὶ ἀπωθεῖται τοὺς ἄλλο-
τρίους καὶ νόθους καὶ ἀναξίους αὐτοῦ τῆς λαμ-
πρότητος καὶ παραπέμπει πρὸς τὸ ἡτοιμασμέ-
νον σκότος τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς αὐτῷ προσή-
κουσιν, οἱ καὶ υἱὸς αὐτῷ τῷ τῆς κακίας ἀρ-
χηγῶ καὶ πατρὶ σφᾶς αὐτοὺς κακοὶ κακῶς ἐκό-
ντες γε ὄντες εἰσεποιήσαντο. Ἄλλ', ὅπερ ἐλέγετο,
τοὺς οἰκέλους ἐπιγινώσκει ὁ σοφὸς καὶ χρηστὸς
δεσπότης καὶ τοῖς ἐγγνώμοσιν αὐτοῦ δοῦλοις
καὶ πιστοῖς ἐπ' ὀλίγων ἀναφανείσιν καὶ τὰ μέ-
γιστα καὶ πλείστα πιστεύει καὶ τελεώτατα,
καὶ εἰς τὴν ἀνέκφραστον αὐτοῦ χαρὰν εἰσάγει
καὶ εἰσοικίζεται, ὡς ἄρα καὶ νῦν εἶναι τοῖς καθ'
ἡμᾶς τοῖσδε χρόνοις καὶ τὸν γε δὴ νέον αὐτοῦ
θεράποντα προσλαμβάνει καὶ οἰκειοῦται καὶ
καθίστησιν ἐπὶ πολλῶν καὶ πιστῶν ἀναδεικνῶσιν
ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ καὶ συντάττει τοῖς αὐτοῦ
λογάσι τε καὶ γνησίοις.

10. Ὡ μακάριος ὄντως ἐκεῖνος ἄνθρωπος, καὶ
πλειστάκις τοῦτ' ἀκοῦεν ἄξιος, καὶ οὐ τοῦτο
μόνον, οὐδὲ τοῦτο μᾶλλον ἢ καὶ σφόδρα θαυμά-
ζειν ἄξιος τῆς συνέσεως καὶ τῆς ἀσφαλοῦς οἰ-
κονομίας· ὅς ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ καὶ βραχεῖα τῆς
βιοτῆς ἀκμῆ πόνοις ἀθαιρέτοις πρόθυμος πάν-
των ὑπερφρονήσας τῶν τῆδε τάχιστ' ἀλλάττεται
τοσαύτην ἐκκλησίαν καὶ μόνιμον κατὰ τὸ παν-
τὸς αἰῶνος ἕσπότην καὶ πλοῦτον καὶ βασι-
λείαν ἀσάλευτον. Ὡ τῆς καλῆς ἐμπροίας·
F ὦ τῶν καλλίστων κερδῶν καὶ συναλλαγμά-
των· ὦ τῆς ἐλευθερίου καὶ εὐγενοῦς, πάν-
των τῶν ὄντων καὶ αὐτοῦ γε τοῦ σώματος-
ἀφειδοῦς μὲν ἐπιδόσεως, ἀλλὰ γε δὴ καὶ
τῆς τῶν ἀρρήτων ἐκείνων καὶ ἀφθάρτων ἀδικία
αὐτόθεν ἀντιλήψεως, πάντα λογισμῶν ἐπερ-
βανούσης καὶ μήποτε δὴ μηδ' οἰστισι μέτροις
ὀριζομένης· ὦ τῆς ἐπιτυχίας τοῦ καιροῦ τῶν
γενναίων ἐκείνων ἄθλων καὶ τοῦ καλλίστου τῶν
ἀγώνων, ὃν ἠγώνισται, καὶ τετίχηκε τὴν πίσ-
τιν ἀξίμιον καὶ τὸν δρόμον καὶ τὴν ὁμῆν κατὰ
σκοπὸν εἰς τέλος διήρνασε, καὶ τὴν νίκην ἤρατο·
καὶ νῦν ἐδρίσκει τοὺς λαμπροὺς στεφάνους καὶ
ἀκηράτους, τοὺς ἀποκειμένους τοῖς ἀριστεύ-
σασιν οὕτως ἐπὶ τοῦ φιλοτίμου καὶ δικαίου
κριτοῦ. Ἄλλ', ὦ θαυμαστὴ καὶ καλλίνικη μαχητῆ
καὶ στεφανίτα Χριστοῦ, σὺ μὲν δὴ κάλλιπθ',
ὢν ἐνεκεν ἠγώνισαι καὶ ἠρίστευσας, τετίχηκας
πάντως καὶ ἀπολαβεῖς νῦν ἄνω περὶ τὸν δεσπό-
την ἐν οὐρανοῖς καὶ πόθῳ θεομοτάτῳ τῆς ἀλη-
θοῦς πίστεως καὶ λογισμῶν κράτει καὶ γνώμῃ

ORATIO

2 Tim. 2, 19

Rom. 8,
15-17.Matth. 25,
41.Matth. 25,
41.

F

2 Tim. 4, 8.

Sancti
invocatio.

9. — 1 corr., prius τῷ θανάτῳ καὶ τῆ σφαγῆ ἔρωμένους.

ORATIO

μεγαλόφρονι πάντα παριδὼν τὰ τῆδε καὶ πάντα παραδραμῶν καὶ τάχιστ' ἀπαλλάξας, καὶ αὐτοὺς τοὺς δεσμοὺς ὑπεραρθεὶς τοῦ σώματος ὑπερφωῶς, ἀνάλωτος περιγενόμενος, τῆς μακαρίας καὶ ἀνωλέθρου λήξεως ἐπελάβον καὶ πολιτείας, ὡς ἐπόθησας. Τὸν δέ γε τὰ σὰ μάλιστα ποθήσαντα, τὸν δ' ἐμὸν πάντα θανασιτὸν βασιλέα καὶ τὴν σὴν μεγίστην ταύτην ἀνδραγαθίαν διαφέροντως θανασιτῶντα καὶ ὄσαι ὄροι θριαμβεύοντα καὶ καλλυνόμενον ταύτη καὶ τρίβοντ' αἶι καὶ τροφῶντα πῶς ἂν εἶπῃ τις ὑπερβαλλόντων ἐπὶ πάσης ἀνοῆς καὶ ὄφρους, τὸν ὄντως τῶν σῶν κατορθωμάτων καὶ τῆς νίκης συντετὸν ἐπιγνώμονα καὶ ἐπαινέτην καὶ ἐραστὴν ἀξιόχρεων καὶ τῆς σῆς σπουδαστὴν ἐδοξίας οὐκ οἶδ' ὡς εἰ τις καὶ ἄλλος ὄνοσον ἄλλον τῶν ἀπάντων, ἐπειδὴ καὶ ἴαν ἐτιμῶθησαν ὄντως αὐτῶ οἱ κατὰ σὲ τοῦ Θεοῦ φίλοι, καὶ ὄλωσ αὐτῶν ἤρτηται, καὶ ζῆν καὶ πνεῖν αὐτοῖς ὄλωσ ἔχει, τὸν καὶ πάντας ἀνθρώπους εἰς τὸ περὶ σὲ θαῦμα τὸν νοῦν ὡς οἶόν τε προσέχειν ἐξάπτοντα καὶ μὴ συγχωροῦνθ' ὄλωσ ἔχειν ἠρέμα, τοῦτον ἄρα δὴ καὶ ἄνωθεν ὄμωσ ἐποπτεοῖς καὶ πρόθυμος αὐτῶ γίνωιο καὶ εἰς ἐν πᾶσι παρασιτῆς καὶ πρόμαχος καὶ παρείης αἶι κοιωνός αὐτῶ πάντων ἔργων καὶ βουλευμάτων, ἀντίτειν εἶδ καὶ κατὰ σκοπὸν αὐτῶ καὶ βούλησιν· βούλησις δ' αὐτῶ, καὶ πάντες ἴσασιν, ὄσοις τοι νοῦς σωφρονικός καὶ μὴ τῆς ἀληθείας ὄνονος καὶ βίσκανος, ὡς ἄρα βέλτιστον ἂν εἶη πάντα τρόπον τῆ ἀρχῆ, καὶ πάντ' εἶδ πράττειν τοὺς ὑπάρχονς ἡμᾶς, καὶ ὄλωσ γε πάντας τοὺς ἐπανόμους παν-

ταχοῦ τοῦ Χριστοῦ. Καὶ ἀντιδιδούς αὐτῶ τῆς D περὶ σὲ τοσαύτης προθυμίας αὐτοῦ καὶ σπουδῆς τὴν σὴν ὑπὲρ αὐτοῦ πρὸς Θεόν, ὃ νῦν παρησιᾶ παρίστασαι, σπουδῆν, κἀντεῦθεν ἴλων¹ αὐτῶ τὸν κοινὸν δεσπότην, καὶ πάσης ἐπραγίας καὶ πάσης ἐκκλείας εἰς αὐτῶ βοηθός εἰς Θεὸν καὶ μεσστής, ὃς ζηλωτῆς σὺ καὶ μιμητῆς πάντως εἰς δύνανται, ὡς ἔργοις ἐδειξας· ὄς ἀντιδοξάζει τοὺς αὐτὸν δοξάζοντας καὶ πλουσίως ἀμείβεται. Εἰ δέ σοι καὶ τὸ παρὸν τόδε καθ' ἡμᾶς τοῦ λόγου ὄωρον λόγον τινός ἀξιὸν καὶ φορὰ τις δεκτὴ, συμμετρομένω πάντως τὴν δύνανται ἢ μᾶλλον τὴν εἰς τὸ καλὸν τῆς ψυχῆς πρόθεσιν, καὶ τοῦτο γὰρ δὴ πάντως σὸν ἂν εἶη καὶ ὄντως κατὰ Θεοῦ μίμησιν καὶ τοῦτο τοῦμοῦ βασιλέως ἂν εἶη προτραφεμένον. Καὶ νομίζομεν γὰρ πρὸς πάντα οἱ παρακαλοῦνται κατ' ὄφειλὴν πείθεσθαι, τοσοῦτον εἶδ εἰδότες καὶ αἶι συλλογίζόμενοι τοῖς πράγμασιν αὐτοῖς, ὡς ἄρα πάνθ' ἡμῖν ἐξ αὐτοῦ χρηστά, καὶ τῶν βελτίστων ἡμῖν ἀπάντων καὶ πάντα τρόπον ἡγεμῶν ἔστι· καὶ ὄδδενός ὄτον μὴ τοιοῦτον τυγχάνειν ἔχομεν, εἶδ μάλ' ἐπόμενοι τοῖς αὐτοῦ νόμοις καὶ λόγοις καὶ τοῖς κατ' αὐτὸν μάλισθ' ὑποδείγμασι. Καὶ οὐκ αὐτοῦ μᾶλλον χάριν αἶ πρὸς πάντα παρακλήσεις αὐτοῦ, ἢ ἡμῶν γε αὐτῶν μᾶλλον, ὄπως ἂν ἐν καλλίστοις εἶημεν καὶ αἶι βέλτιον πράττοιμεν καὶ τὰ θεῖα καὶ τὰνθρώπινα πράγματα. Καὶ τοῦθ' ἡμῖν εἶη χρόνοις ὄτι πλείστοις, τοῦ πάντων ἀγαθῶν ἀνθρώποις αἰτίων Θεοῦ διδόντος διὰ σοῦ βραβεύτοῦ.

10. —¹ ita V; fortasse legendum ἴλεον?

DE S. IOHANNE IUNIORE

MONACHO IN THRACIA

C

F

SAEC. X-XI

COMMENTARIUS PRAEVIUS

H. D.

Theodori
Metochi-
tae oratio

1. Praeter orationem de S. Michaelē neomartyre, aliam quoque de S. Iohanne iuniore contineri in codice Vindobonensi Philosophico graeco 95 (=V), fol. 364-373, qui Theodori Metochitae opera rhetorica complectitur, in superioribus dictum est (1). Hanc etiam publici iuris facere aggredimur, uno quidem adhibito teste, sed egregio. Legenti statim manifestum erit hanc non esse orationem in catione habitam, sed potius libellum de vita et miraculis S. Iohannis. Praetermisso enim solito exordio, in medias res ingreditur Theodorus exponendo quo loco, qua occasione, a quibus inductus sit ut novi Iohannis gesta illustraret. A tritis etiam rhetorum artibus plerumque temperat, ut hagiographorum mores induat. Utinam illos aemulatus non esset qui sanctos non nisi multiloquio pro dignitate laudari existimant.

2. Dum Didymotichi Thraciae in monasterio urbis praecipuo versatur, a monachis incitatus est Theodorus ut ad conscribenda praeclara gesta Iohannis cuiusdam, qui prope civitatem cum jama sanctitatis et miraculorum viveret, calamum sumeret. Florebat Iohannes ille temporibus Basilii, Bulgarorum interfectoris. Natus erat in vico a Didymoticho civitate parum dissito, parentibus agricolis. A quibus pie educatus, Christi verba et praecepta assidue meditari coepit, habitumque monachorum induit. Hominum congressus abhorrens, in loca deserta secedit, ubi S. Iohannis Baptistae et Heliae prophetae virtutes aemulatur; soli Christo et sibi vacans, inter feras vitam ipsis angelis mirabilem agit. Victus ei herbae, potus aqua, tegumentum vestis cilicina, domicilium spelunca inaccessa. Non oportebat lu-

seu libellus de vita S. Iohannis iunioris.

(1) Supra, p. 669.